

Папський нунцій Ратті й Українці.

Причиною до церковної підттики нинішнього папи Пія XI.

Цю статтю отримуючи від одного нашого громадянина, який був нагоду довший час стояти дуже близько до б. папського нунція у Варшаві, та в спеціальних місцях задувати українські чечки, про які тут згадується. Гому встановлені у статті погляди й наведені факти за слугоують на домір. — Ред.

Як відомо, нинішній папа Пія XI. у своїй духовній кар'єрі має за собою діяльність на варшавському ґрунті як папський нунцій. І ось саме та діяльність має не менші дані залишитись у "вдачній" пам'яті всіх українців — уніятів, що й пізніша його, вже папська, опіка, якої останнім відомим голосним висловом є римсько-варшавський конкордат.

Він перебував у Варшаві ще за часів австрійсько-прусської окупації. Те, що високий католицький духовник старався тоді використати добру нагоду задля приєднання до католицького українського православно-населення Холмщини, є цілком іншим представленням справи, коли зважимо, що для цієї цілі монсінйоре Ратті (нині Пія XI.) живив польського шовініста люблінського римо-католицького єпископа Фульмана, з яким стояв у близьких зв'язках. Якраз за порадою Раттіго, Фульман подбав у австрійської команди про заборону українським військовим священникам мішатися до церковних справ на Холмщині, ба навіть виконувати якінебудь релігійні практики для тамошніх бувших уніятів. Таким робом ще за часів Австрії йшла польонізація Холмщини під покровом нинішнього папи.

Трохи важче було вести що акцію на Підляшші й Поліссю, яке залишалося під пруською окупацією, дарма, що саме для цієї був призначений польський єпископ Пшездзєцький з осідком в Янові (вище Білої). Німецьке командування аровуміло гру й пішло Українцям на руку: воно не пустило Пшездзєцького до його свйконазначеної резиденції, так само, як взагалі не пускало на свій окупований терен польських єсхондзів. Тоді місцю

єпископа Пшездзєцького перейняв на себе один пруський військовий, "обер-прістер", що урядовав у Бересті. Він ізлив дуже часто до Варшави й отримував вказівки безпосередно від Раттіго. Якими були ці вказівки, видно з того, що "обер-прістер" оточився самими Познанщиками. Про не можуть багато сказати ті, які пригадали собі квартиру того католицького духовника у фотографі Вісневського в Бересті: не був свого рода організаційний центр усеї противукраїнської нагінки на Підляшші. Тут треба мати на увазі, що Познанщиками послуговувалась пруська окупаційна влада як тими, що будімо знали місцеву мову й відносини. Отже від Познанщиків просто кишло на Підляшші й вони то давалися болючо в знаки та дошкулювали як могли українському населенню, провадячи по згаданим вказівкам спеціальну політику на релігійному ґрунті: скільки православних, ба й уніятських церков зруйновано, у скільки церквах пороблено склади сіна й соломи й на які шикани виставлювались українські священники. Що хотіли дібратися до запусітих підчас війни церков — про це можна писати окрему історію. Таким робом, як бачимо, і на Підляшші дався відчуті посередній вплив папського висланника у Варшаві.

Колиж Поляки в 1919 році зайняли цілу Холмщину і Підляшшя, тоді за виразною намоною монс. Раттіго відбулось

Тоді показалося найкраще, що аргументи польського духовенства й польської світської влади, наче уніятська церква не має перед собою жадної будучини та що її місце на сході Європи мусить перейняти римокатолицизм, опертій на силі польської держави, остаточно й беззастережно переконали папського нунція. Він теж був того погляду, що нагальним способом можна найкраще і найшвидше зашпелити римо-католицизм на б. уніятських і пізніших право-

славних землях Холмщини, Волині, Полісся і Підляшшя. Таким робом около 500 українських церков (разом з маетками) і славні монастирі опинилися у руках польського духовенства.

Раттіго виявився найіраклішше під час і безпосередно після польсько-української війни.

але й про-сто обурився, коли звертались до нього в цій справі з українського боку. Про це все ширше й докладніше міг би оповісти один дуже поважний український громадянин професор С., який мав двічі відповідні розмови з монсінйорі Раттім у Варшаві. Монс. Ратті просто закинув українському делегатові брехню,

монс. Ратті замовк і швиденько та дуже холодно розпрошавсь. Очевидно, наслідків тої української інтервенції у папського заступника в Польщі не було ніяких.

Було загально відомо, що Ратті не міг зрозуміти, яким це робом українське католицьке уніятське населення воліє приєднатись до православних земляків за Збручем, аніж до католицької Польщі. В останній фазі українсько-польської війни, за час українського наступу, Ратті під впливом єп. Теодоровича й кс. Люто-славського (з цим останнім жив у приятнї) вислав до марш. Фоша, ревного католика, телеграму, в якій Українців заав большевиками, та закликав маршалка вислати поміч Польщі. Безпосереднім наслідком тої інтервенції була висилка на галицький фронт відділу франц. гірських стрільців, які з під Львова вирушили на Голігори-Вороняки, все питаючи по дорозі: "а деж ці большевики?!"

Отже українське громадянство не повинно дивуватись напрямкові церковної політики нинішнього папи: Пія XI. продовжує лише послідовно лінію, започатковану нунцієм Ратті.

У. С. Р. Р.

Виставка українського портрету у Києві.

У Києві відчинено виставку українського портрету, влаштовану державним історичним музеєм ім. Шевченка. Виставка не дає повної картини розвитку нашого художнього портрету, тому, що твори таких мистців як Левицький і Боровиковський находяться в далеких ленінградських та московських музеях, — почасти і на чужині. Чимало цінних колекцій спочиває в музеях Львола, Чернігова, Катеринослава, не кажучи вже про вартісні твори розсіяні на чужині, ще несписані нашими істориками мистецтва. Згадана виставка має на меті показати еволюцію українського портретового мист. від XVII—XX в. включно. Організатори виставки надали понаттю "український портрет" широке значіння. На ній склалося 259 портретів кисти Українців із усіх українських етнографічних земель, а також портрети українських артистів виконані за кордоном. Є там також портрети наших діячів намальовані чужинцями.

Велика частина виставки присвячена портретам козацької старовини в XVIII в. Між иншими є там портрет Павла Полуботка. Портрети дають великий матеріал для історії одягу на Україні. На ній можна простежити поступенний західно-європ. вплив, в наслідок чого на портреті появляється краєвид. Дуже цінною є на виставці колекція 24-ох портретів кисти Шевченка.

Свято німецької республіки.

Німецька республіка святкувала 11. п. м. роковини свого існування як державне свято. Ніколи ще не бачив Берлін стільки державних прапорів, що мали на вулицях та з вікон. Крім урядових будинків і закордонних місій, на численних приватних домах висіли прапори. Президент республіки маршал Гінденбург вперше брав участь у публичнім святі, яке відбулося у будинку парламенту. Уряд запрохав до участі в святі всіх визначніших представників мистецтва, літе-

Андрій Чайковський.

Гулка і Смулка.

Гумореска.

— Що я вас, пане Окорський, тоді підлурив, то за це вибачте. Я був у примусовім положенні...
— Алеж пане, мені і не в голові гніватися на вас. Все так було, як ан тут щойно казали. Якби ви тоді були відбріхувались, що ви не Гулка, я був би вважав це за шахрайство, і був би вас скривдив...

— Я радій, що ми розмовилися і порозумілися, і тепер між нами згода. Завіраю вас, що коли мені поведеться попасти на слід Гулки, то вас зараз повідомлю. Відтепер це наш спільний інтерес! а тепер добродію, вибачте мені, але не маю часу. Я тепер вчуся, і то дуже, бо маю в липні іспит і там що иншого будуть питати, як на ветеринарії. Я юрист, і вже не будете мене екзамінувати і питати, чи у свині ратиці, чи копита...

— Так, так, тамлю, далєбі, як ині... хе-хе-хе! Та вже вам перебивати не буду, але ще одно, і прошу не відмовте мені, бо ви би тим мене дуже болючо вразили... Заходьте до нас в неділю на обід, а дуже вас прошу — він стискав йому сердечню руку...

Годі було відмовитись, та ще він мав, на думці поладнати діло з Войтком...

— Запросини радо приймаю — каже — не довго нам на це ждати. Бє неділя вже зазвоня. Але а

вас прошу, прийдіть завтра по мене і підемо разом. Я нізачо в світі не пішов би тепер сам без вас на Замарстинівське.

— Чому?

— Я боюся вашого Войтка. Якби ми так стрінулися, заки справа не вясниться, то зі мною могло би бути "капут"...

— Правда, правда, хе-хе-хе!... Войток бравий хлоп... він як вола між очі зашідить дозбнею, то відразу ляже, на всі чотири, далєбі! Але як ви не все гарно обдумали... Що то значить юрист, чи таке придумав би який коновал?...

— Не кажіть так. От Гулка, хоч коновал, а як штудерно вас підлурив, та не вас одного, а більше, погітсьєсє ним...

— Е! не вже просте шахрайство, я про таке не думаю... Та чорт його бери... але вам я раджу вчіться на адвоката. Даю вам слово чесного чоловіка, що як матимете свою канцелярію, то вам зеднаю клієнтелю з цілого Жовківського, з Краківського, а навіть з Личаківського... Я це говорю: Окорський... Ну, здорові будьте, завтра ставлюсь точно в дванадцятій годині — пращайте... Завтра буде у нас знову борщ, печеня, вареники і піль-знер... — говорив Окорський вже з порога.

По його відході Смулка засував собі ситуацію, як би воно було, колиб так був дєнебудь стрінувся з Войтком. Напевно — вже би лежав десь в шпиталі та ребра гоїв. А іспит?.. І він знову поліз у кодекс Юстиніана — царя...

Аж во вчорного дня піде не ли-

ходив... Перед полуднем причепурився і ждав на Окорського. Він прийшов точно в дванадцятій годині.

— Здорові були, кланяюся... ну, ходімо. Вдома я все розповів, і ми рішили на все плюнути... Вам ми будемо дуже раді. Ну ходімо, коли ласка.

Смулка просив його сідати і підсунув йому тютюн з папірцями...

— Вибачайте, пане. Сьогодні, таке куриться... і він почастував його з своєї великої цигарини "регалітасом" — що ви одного берете? беріть більше, у мене цього добра досить. Він висипав на столі яких десять цигар "регалітас".

Вийшли. По дорозі каже Смулка: — Скажіть мені, пане Окорський, звідкіля ви знали мою адресу?

— Та ви мені самі її подали відходячи від мене.

— Чогож ви не прийшли раніше до мене?

— Я вижидав, що може шельма Гулка ще прийде... бо він за той час ані разу не показувався. Тимчасом я адресу забув. Таміла її лише Корнєльця, але не хотіла сказати і зрадити цього шельму. Все ще наліялася і не хотіла робити скандалу... Та вже як показалося, що нічого з цього не буде, я присів добре і кажу: слухай дівко, як ти ще цього шахрая будеш ратувати, і не скажеш його адреси, то так випарю, що місяць не сидиш... і це помогло. Серед плачу сердечна виявила все, я зараз на поліцію, тай вже знаєте як далі було...

В Окорських уже вижидали з обідом. Все було заставлене і готове.

Був тут і Войтек. Гостя прийняли дуже сердечно. Посідали за столом в такім порядку, як і першого разу.

Смулка був у золотім настрою. Тепер нічого йому боятися появи Гулки. Ще й був би радий, щоб він з'явився. Яка це була би радість подивитися, як різники здорово б'ють! Він сипав дотепами мов з рукава, старий сміявся, аж вікна дзвеніли.

Войтек частіше як звичайно ви-гукував своє: сапрісті!... Панна Корнєльця сиділа біля його розсіяна, але не було видно по ній великого смутку. Для гостя були обі пані дуже чечні і підсували йому найкращі куски, а старий з Войтком на перегони доливали пільзнєра.

Смулка каже до Войтка: — Пане Войцєку, а приднітьсє мені добре, щоб часом не звяли мене за Гулку, бо я би не мав охоти попасти у ваші рученьки.

— Я би вас таки не відрізняв одного від другого, тому я хочби навіть Гулку стрінув, то був би дуже обережним, щоб вас не скривдити.

— Пана Войцєку, — каже, — шкода, щоб цей вітрогон, що так вашу фамелію покриває пішов собі непокараний. Маю добрий спосіб. Ми подамо собі гасло. Коли ви здиблете одного з нас двох і спитаєте його за гаслом і відзов ви знаєте: фєльдруф! — а він вам не відповість, тоді буком...

(Продовження буде.)

культури, фінансів та промислу. Польські кулони держави репрезентували послі.

Гінденбург сидів у дипломатичній лоджії, весь одягнений у чорному, а президентом парламенту Лебе і заступниками: Бель та Грефе, а також організатором свята міністр внутр. справ Шле. По першій симфонії Брамса, яку відіграв оркестр філгармонії, промову вголосив проф. університету з бон, д-р Плян. Він підкреслює те, що німецький народ заявився як формою республіканської влади в історичній хвилині, коли рішався долі його майбутності, на підставі принципу самовизначення націй. Конституцію назвав він наскрізь німецьким твором, зродженим у краї, що лежить між східним колуном і західним індивідуалізмом. Стару державу не знищено, а збережено. Німецький народ прагне до внутрішнього та зовнішнього миру, але Німеччина має право домагається того, що є її вічним правом.

Після нього коротко промовляв державний канцлер д-р Лютер, зазначивши, що на німецький народ чекають у найближчій будучині великі завдання, в царині закордонної політики. Дух співпраці та єдності, створений державною конституцією шість літ тому, мусить жити надалі.

Смго закінчилася сніданком у президента парламенту, на якому були присутніми представники політичних частин держави і політичних партій, з виїзком "націонал-соціалістів" (група Людendorфа і Гітлера) та комуністів.

Також у столицях інших частин німецької держави святкували ці роковини. Тільки Мюнхен вичавив найбільшу стриманість, а навіть свою опозицію. Баварські урядові влади не прийняли до відома республіканського свята, а преса закликає обмежитись до сухої репортажної факції. Стаття в "Баварішер Штатсангайгер" звернена з критикою до Гінденбурга нагадує йому калі зв'язані з його особою, що він повернувся над дальшим розвитком веймарської конституції і що країна такої величини та культури як Баварія має право домагається своєї державної ненарушності також у новій державі.

Усе свято не проминуло зовсім спокійно. В Берліні група 40 людей різних радикалів, нападла на прохажу і задрала республіканські прапорці. Були випадки сутичок республіканців з монархістами; т. зв. Гітлерівці напали на людей з прапорами.

Як виглядає вища школа?

Манітоба, влітку.

Оглядаю освіту! Це тасло, яке думало про всіх закутках Нового Світу. Геть з непотрібним баластом! Дайте змогу молодій людині прижити собі освіту, яка дала їй незалежність, а державі знаменитого робітника!

Одню з таких просвітних інституцій є Agricultural College близько Вінніпегу.

Ця різноманітна висока школа зовсім нової дати і наймодернішіше викладання. В 1902 р. парламент провінції Манітоба прийняв постанову оснувати різноманітну школу з академічним ступенем. В 1905 році почалася будова і в падолісті 1906 відкрили вже її сир Деніс Мек Миллен, губернатор Манітоби.

Пять літ пізніше вийшли перші "дипломанти" абсолютні.

Школа віддалена яких 6 англі від Вінніпегу, лучить її з містом електричний трамвай, який курсує щодня 34 години. Положена в гарній околиці на мальовничому півострові ріки Red-River.

Повітряна акація, яка належить до Agricultural College, вносить 670 акрів (або 100 га) з того 125 акрів

жити над рікою і була призначена спеціально для університету.

Забудування, площи на гонща, парк, займають 42 акри. Решта припадає на всякі городи, грядки, проби поля на засів і пр.

Тут немає тої європейської скупченості, всього на одному вузкому місці, по можливості в центрі душевного міста! Все дихає свободою і має таке враження, коли відете в "Memorial Avenue", вулицю, що переходить цілу послисть Agricultural College. Будівлі далеко одна від другої, відділені мальовничими групами дерев, кущів, цвітників і прегарно вдержаними муравниками, майже щодня стриженими. Лучать ся доріжками виспаними дрібним камінням. Поміж деревами, в поліні видніє маестатична Red-River, ася у буїній зелані.

Самі будівлі викичені зі смаком, в гарному стилі і з більше людською обстановою.

Відразу впадає в око "Administration Building", поставлений в центрі, наприкінці "Memorial Avenue". Величезні грецькі колонами дають йому гармонійний та імпозантний вигляд. В ньому урядують декан College-у, в ньому містяться всі адміністративні установи, деякі відділи наукові з саями до викладів, лабораторії і пр.

В нижньому партері цієї будівлі знаходиться поштовою уряд з телефонічною централією, філія Union Bank of Canada, кооперативна крамниця, пательня та всякі лабораторії.

На мезаніні міститься між иншим бібліотека з 6.700 томами і 142 біжучими періодичними виданнями, денниками, тижневиками, місячниками.

Студенти "Agr. College" видають теж самі свої місечки "Tanager", кождий з них може брати участь в співробітництві.

В бібліотеці виставлені теж спортові трофеї — нагороди, які здобули студенти для своєї школи в різних змаганнях.

Спорт має майже рівнозначну вагу з предметами науки і найкращий спортовець College-у дістає золоту медалью нарівні з тим, що виказав найліпші успіхи в навч.

Вищі поверхи "Adminstr. Build." містять знов лабораторії, проби ідальню, кулінарної академії і пр.

Найбільша будівля це "Residence Building", де живуть студенти й студентки. Триповерховий будинок творить разом з иншими гармонійну цілість і зовсім не має вигляду "кав'юних" європейських шкільних установ, бурс. Можна би його порівняти хіба з яким першорядним готелем в купелевому місці!

Будівля поділена фронтовим порталом на дві симетричні частини. Східна половина містить в собі кімнати на поміщення 200 студенток, західна на 300 студентів. В кожному крилі є один "Reception Room", щось у роді кімнати для гостей, з величезними диванами, модерними фотелями, канапами, столиками, пальниками, квітами й великою англійською-щечю-коминном.

Крім цього в кожній половині є величезна руханкова зала в бальковом доволі, фортепіано, далі плавальня, купальні.

Кімнати до мешкання з дубовими меблями, з тоалетовими столиками, заслониами до вікон, звичайно уряжені на двох, дають вигоду може аж за велику для студента.

Центр творить спільна їдальня з рядами столів, кожний на вісім осіб; студенти й студентки сидять на перемишу.

Іду приносять кельнерки, вони теж свратують все. При столі обслуговують собі "гості" самі. З одного кінця стола усталений тарілки, з другого горнята. Страву приносять до тої особи, що сидить наприкінці стола і вона набирає в тарілки всього, та подає далі, аж всі відстануть. В другому кінці наливає другий воду, молоко, чай, теж для всіх.

Іжа першою, адооова і го-

Відгуки дня.

Явна дипломатія.

Я є прихильником голосання правди в очі і називання річей по імені. Уважно, довго, коли його не назвати осям, як він має всі лави до цього. Дипломатичний спосіб вислову є на мою думку причиною перифраз, лизунства, обману і т. п. аараланих нехитр на нашій землі.

Току мені всі імпонувані люде, які зміли відповісти отверто, без обиняків своєю думку, хочби вона була приємна як для деякого упалою сталої жалюти.

Любля я зазла того німецького кайзера Вільгельма. Він як напаву бесіду, то дипломатам узя лязули, а коронови лоба ходили з мокрими рушниками.

Подобалося мені спершу і бальне-ляські достойники, коли реалі на цілий світ: "Геть із тайною дипломатією". Та вони швидко перестали "завити дурака" і заговорили самі такою мовою як Хурхлі, Хамберліни чи Гугесе (спосіб вижоні називає беру з нашої віденської дипломатичної термінології).

Найшарпшим дипломатом як відомо був французький "тако" Клемансо і великий поет, завоювач Фіоме — Анушю. Коли союзні держави вислали Анушюкі спільну ноту, щоби він покинув місто, він, поет, що нахолод найкращі стилістичні звороти та образи у своїх творах, відповів їм тільки одним незвичайним словом на пять букв. А Клемансо, коли до нього прийшов з офіційними відвідинами Падеревскі, гукнув:

— Ах! яке це велике щастя мати у себе гостем такого великого композитора!

— Вибачте, Експеландіе — відповів Падеревскі — я приходу до вас як прем'єр польської республіки.

— Ах! яке-ж це нещастя! — крикнув широко Клемансо.

Останніми часами пару записних промов сказав і П. Муссоліні, але він чиряв то більше хрипче і здається вже не прийде до такого голосу як передатим.

Один одиний марш. Пісудскі не вгаває і не хрипче. Час від часу як сильне словами то мов горюхом об'єдну. Після кожної його промови робиться в деяких таборах так як коли в муравлище встро-

ловно з продуктів, які доставляє власне господарство.

Над ідальню — зала забавова, або театральна зі сценою і сценічною обстановою, може помістити 1200 осіб! Такої салі позавидував би напевно не один з театрів в старому краєві!

В обох крилах є теж малий шпиталік для легше хворих.

Поодинокі відділи мають свої особні будівлі, приміром відділ "Horticulture and Biology", "Chemistry and Physics", "Engineering", "Dairing" (молочарство), "Animal Husbandry" (годілля домашньої худоби), "Poultry department" (відділ дробу).

Відділну частину становить "Power House", машинові забудування, що витворюють електрику, опрівають всі будівлі, помпають воду і пр. і пр.

Над рікою в деревах і квітниках — резиденція "президента" школи!

Так виглядає модерна вища школа! Д-р В. Ю. Кисілевський.

Акція допомоги селу і влада.

Звідомлення Комітету Допомоги Голодному Силу.

До допомогової акції, яку провадять Комітети Допомоги Голодному Селу, польська влада не могла й ні нині не може знайти певної спільної лінії і кожний представник влади "розв'язує" справу з ними по своїй уподобі.

Істнує понад 30 Повітових Комітетів і понад 300 Сільських Комітетів Допомоги Голодному Селу; величезна більшість їх провадить свою діяльність без жадних рада никази потрібним допомогою діляча абіжжа. — Деякі Комітети подали до староства заяви про своє заснування і ці заяви були прийняті староствами до відома. Так було приміром в Рудках, Комарні, Явороні, Городах Ягайлонському. В Добромилі староство дало дозвіл Комітетові на переве-

дати палицю. Випорвані бабихи заповняли скриньку грошми від бонного сонця, а сотки муравлів готували свої жиди, щоб свистати прохотістю за нахаж.

В Потамі є, Богу дякувати, талант муравлів дозвіл з марш. Штатскі має спеціальну сатисфакцію в кожній з них астрономію свою палицю, чи як другі кажуть: чотини гроші.

Ні! Неправду кажу, що в кожній, бо є деякі навіть великі купи муравлів, яких він не зачислює. Але це ті мушкетери, які його досі ні разу не покусали.

Найбільше "сортисто" говорять маршалоки на зібраннях своєї "старої войни" б. де-гонець: Там він вже зовсім розперезується і бунтує палевою по найбільшій муравлячій т. зв. "сортіст". З тих промов легко можна пізнати, що там відомості з обсягу країн-наслідків є просто дитини.

Возьми хочби його останню промову на зібранні староства в Варшаві.

— За реклімацією, говорив маршалок, — який реклімація покла на д...!

Як би була сказав: "я ріскаю", то зовсім було б вірно. Але до Львова ходить гурма хлопчиків з реклімацією на плечах. А так місце докладно озвучено і тепер кожний з них, як ізнавлять висині достойників, котрі себе реклімують. Відлічте, що всі вони дають себе фотографувати тільки зпереду або збоку і розділ дуже угодливий.

— Німа жодного протоколу з повідзда, gdzie ja byłem prezesem, kiedy by nie był szlachetny!

Скажіть панство! Що супроводило цього дурно сфеліцування українського документу. Жадани, або хоч там візники? По словах маршалака викладено в генералітабу багато важних документів, а заступлено їх відписами.

Ці найбільш сенсативні. Права відписи є точні і старанно переписані, але де є оригінали?

Мені, що правда, багато на тім не залежить. Справа сек чи так не буде вяселю, а своїх повисень не можу тут дати згоду на пензурі.

На кожній пензурі марш. Пісудскі говорить, пказав і, недовольно. Дайже Бс же, щоб він не довго жм і говорив, го-ворив і говорив.

З огляду на його правдолюбність тами йому і за 100 літ не забракне.

Gaackton Chaka.

дення вуличної збірки, такий самий дозвіл дало староство в Явороні. В Рудках і Комарні староство перейшло на себе контрольні функції при розділі допомоги і зажадало представлення до староства виказів тих, що одержали допомогу.

Поруц з тим староство в Перемішлі відповіло відмовно прийняти до відома заснування Комітету через те, що, мовляв, справа допомоги обнята державною акцією. В Чорткові староство відталося з відповіду на записку про легалізацію Комітету і пропонуваало Українцям увійти до допомогового комітету при старостві. Таку саму пропозицію робив старостві в Дрогобичі. В Сколині староство просто заборонила Повітовому Комітетові провадити свою роботу.

Що більший хаос і самовольно виваляє у відношенні до допомогової акції поведінка низинних представників адміністративної влади. В пов. Добромилі в селах Старий і Сильнішій жандарми переводили слідство в справі того, що місцеві комітети не уділювали допомоги полякам. В Сколині поліція заборонила збірки і конфіскувала зібрані гроші. В Яворіському повіті шкільна влада зробила налітку на учителів, членів сільських комітетів, додаючи злочин у тому, що вони діляли абіжжа, яке прийшло з Великої України. А в Дрогобиччині навіть дійшло до арештів і конфіскації абіжжа.

Селане і маєтний податок.

З повіту Комарно повідомляють скарбовий уряд розсилає повідомлення про вибір третьої рати маєткового податку деяким з тих селян, які досі податку не платили, бо їх маєток був оцінений нижче 3000 шлях. фран., — себто нижче тої вартості, при якій набирається маєтковий податок. Видно, що податкова влада в цих напрямках польського скарбу пускається на всякі штучки.

Пам'ятаймо! Рідна Школа — це не родня фортаци, це палиця захисту у добі алколітти!

15 с. м. здернується висилку часопису тим ВП. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4*20 зол.

Голодівка політичних в'язнів.

Вихід у луцькій в'язниці голодний страйк 150 політичних в'язнів. До в'язниці введено військ і поліцію, яка силою намагалася примусити в'язнів приймати харчі. Проти в'язнів ужито зброї. Вчора помер один політичний в'язень Константин Чвалінський. Польська преса представляє події у луцькій тюрмі як „бунт“ в'язнів, для „усмирення“ якого було потрібне військо і поліція.

НОВИНКИ.

— Ратують золотого. У Варшаві відбулося засідання ради міністрів під головуванням В. Грабського присвячене виключно господарській країні і зв'язаному з нею упадком курсу золотого. Повідомляють про можливість нової підписки дисконта Банком Польським, дальшого обмеження кредитів і закордонного імпорту.

— Надом і бумом. Міністерство фінансів видало розпорядження з ціллю „заохоти“ і зразком залучення щодо сплатування податківних заборгованостей. Податники, які перед 1. вересня поспішать виплатити заборгованості, будуть звільнені від кар за спізнання; вони заплатять за кару лише 1 відсоток плаченої суми. За те хто згодом виплатить 1. вересня — платитиме багато вищих кар.

— Нечувана заборона. 9 серпня н. р. уряд в Сокалі господарське віче, скликає соціальними кооперативами. На віче прийшло багато селян і селянок, парма, що тепер час різних робіт. Про положення селян і про значення кооперації реферував п. д-р Богд. Чайковський, про зблизження, худоби і кредит п. Лемчук. Реферат в справі кредиту доповнили реферати п. Кошаровського. Реферати були чисто річові. По рефератах хотіли селяни ставити запити і вносили. Та тут вибуло нечуване диво. Присутній на вічу комісар не дозволив нікому говорити ні одного слова. Могли говорити лише референти зголошені перед вічем в старості. Обурені таким поступком комісара селяне на знак протесту зайшли зі сали. Це мабуть перша заборона говорити на вічу в чисто економічних справах.

— Убивство професора університету. У Броцкаві невідомо яким чином вночі професора тамбовського університету й директора ботанічного інституту Розена та портієра Ялія шеана Штока. Портієров розбили голову молотком, а професора застрілили. Злочин викрили діти портієра, які вернули до дому пізно вночі з театру. Як замісрділу в участі з убивств вештовало господарю в домі вбитого. Вона була колишньою любовницею Розена й мала з ним дитину, лінні вже жінку одного архітекта. Є підозріння, що й залежало на швидкій смерті професора з огляду на спадщину; професор не тайсь, що зробив testament в користь своєї нещлюбної доньки. Господню наїшли над ранком після вбивства у хліні, куди вона скорилася почувши відозвілі шорохи. Але поліція звернула увагу, що простирало, на якому вона спувилася, з вікна свої кімнати в город, було дуже швидко й дбайливо скручене й показане. — Убитий був рідним братом б. німецького міністра Загр. справ.

— Велика катастрофа у фабриці фільмів. В м. Остайні під Вісбаденом (Німеччина) трапилася експлозія у фабриці кінематографічної роботи. Зі зламаних при зльотках артиста чотири жінки торіли живцем, а директора фабрики підвезено до шпиталю у безнадійному стані.

— Ваніційні морські вуни. Повідомляють про успіхи однієї американської наукової морської експедиції, яка не тільки віднайшла під океаном грандіозний вододіл та всілякі інші нечувані дива, але й привезла кілька зразків вселяючих невідомих морських потвор. Одна з таких потвор має прозорий шлунок, інший

знову рот сягає до самого хвоста... Хто хоче, хай вірять — воно нешкідливо.

— Страх має великі очі. Вартовому нан будинку генерального штабу на Саскій н. у Варшаві „заляглося“, що хтось підкрадається до будинку. Він стріляв на пострах і застрілював цілу варту. Перегнали весь будинок, але нікого не наїшли, що зрештою не перешкодило, що вся Варшава загугла про „замах“ на генеральний штаб!

— Спеціальна армія для розстрілів у Польщі. Півофіційна „Аг. Вск.“ допідкується з авторитетного джерела, що польські військові чинники остаточно звернули увагу на протести преси й соціалних послів проти вживання воєнних армій до ролі катів, себто для розстрілів підсуджених на смерть в'язнів. Цю справу думають вирішити так, що мають створити спеціальні відділи для розстрілювання, себто формацию „колективних катів“.

— Пам'ятник для найбільшого поета Америки, Уот. Уйтмана, є тепер предметом гучної дискусії. Каюб письменників у Нью-Йорку звернувся з проханням, щоб такий пам'ятник поставили у рідній місці поета, Мангатаві. Однак офіційні установи, під впливом релігійних толариств, заперечували проти цього, тому, що Уйтман не визначувався побожністю. На всякий випадок характеристичною рисою американської культури є те, що її найбільший модерний поет не діждався до цього часу вшанування своєї пам'яті.

— Цінавий музей проєктують у Вашингтоні: фільмовий музей. Великий фільмовий та промисловий підприємства і наукові інститути мають скласти фонди на цю ціль. При цьому музею має бути лавка усіх можливих фільмів. Уже нині пошукують за першими фільмами, зперед тридцять років, що є рідкістю.

— Де найбільше дощу? Скільки дощу, що паде у великих містах висловлено річно в міліметрах є така: Лондон 642, Берлін 597, Париж 510, Відень 491. Найменше паде дощ у Каїро (45 мілім.), а найбільше в Каен, столиці французької Гужни — 3300 мілім. Потім іде столиця Італійської провінції Удін — Тольмечпо — 2435, Піза — 1244, Неаполь — 850, Рим — 800, Турин — 733. В Італії є найбільші опади дощу.

3 судової сали.

Процес Корнгабена і тов. — за обманство і вимушування.

30-й день розправи.

Свідок Михайлиня Далиш, жінка склякача, зізнає на обставину, що Степан Панчишин дійсно був 5-го вересня у себе дома. Вона саме тоді вернула до Львова з вакацій з батьком і сестрою та зайшла біля 4. попол. до Панчишинів подякувати їм за опіку над її помешканням. Свідок знав особисто Степана; тоді до нього його свідок у ліжку й виявив з ним розмову. Свідок пригадає собі, що у Панчишинів була тоді Старенкова й Федунь.

Був це останній свідок. Розпочалося читання клятих актів і документів, підпавілі газетні замітки з того часу, протоколи ревізії при арештуванні обвинувачених, ревізії різних органів поліції, кореспонденцію Микитина до інсп. Плоткевича, частину актів зі справи Штайгера і т. п.

Після відчитання усіх тих паперів предсідник оголосив постанову трибуналу відкинути всі внесення оборони й прокуратора (м. и. внесення на покликання на свідка Романа Філасевича), за те рішено відчитати листа Микитина, писаного з арешту до нареченої, якого то листа відіслав був агент Керкека. Листа, писаного по німецьки, негайно відчитано; в листі нема нічого особливого.

Нові внесення.

Прокуратор вносить на покликання свідка Софії Нежорковську, служницю, на обставину, що Штайгіння знімався перед нею, що Жиди перекупили її нареченого та що він мусить терпіти тепер за Жидів.

Обор. д-р Кібіч оголосив внесення на покликання цілого ряду свідків на доказ, що об. Дворішні діяв у добрій вірі; крім того вис він на покликання свідка Анну Содоміну, перед якою був іміто Бумбіна відгрозувалася, що застрілить Микитина, як зрадника комуністів. Обор. д-р Глушкевич вносить на покликання інших знавців-гоафологів тому, що оречення Новішого і Вальчака неясні й нелогічні. Крім того вносить підда-ти Микитина огляданню психіатрів, широко мотуючи аномальною поведінкою Микитина та його дотепершніми недугами. Обор. д-р Дверніцький підтримує останнє внесення д-ра Глушкевича і звертає увагу, що Микитин араджує усі симптоми недугу т. зв. „воєрної-енсепсії“, яка м. и. проявляється патологічним нахилом до брехування та скидання власної вини на треті особи.

Обор. д-р Перанкі підтримує своє давнє внесення на відложення розправи на час після розправи Штайгера. Спершу треба устійнити, хто є справником атентату, а потім говорити про клятвету. Сте-

пана Панчишина неможливо виключити піпком зі справи про замах. Крім того оборонсь вносить на покликання ще цілого ряду нових свідків, які знову висунули би справу Панчишина і яких знову можна би засипувати градом питань, призначених на шкідливий ефект і на ухилення предсідником.

Д-р Грак уважав, що не лише йому мовчати, коли генераль усі його товариші, а що не має нічого нового до говорення, тому виступив з підтримкою старих аго-лосених внесень.

Д-р Ляндау оголосив „сензаційну“ пропозицію Егера: Микитина дістане 10.000 доларів, як що докаже, що не він, Микитин, є автором інвентуарованих листів і напівне вдугоє ті листи.

Прокуратор спротивився одним внесенням, покликуючи на закон і перері розправи, а інші залиша осудом трибуналу.

Не вважаючи на таку силу зголошених внесень й десятки свіжо пропорованих свідків, планує загальне переконання, що доказове поступування остаточно закінчене, та що послідуєть вже лише промови прокуратора, пошкодованої сторони й оборонців.

Таким робом 6-ти тижнева мартирологія зближається врешті до кінця. Крайня пора.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Виспід льонд. конференції.

Урядові звіти з конференції стверджують, що Франція й Англія порозумілися щодо тексту франц. відповіді на німецьку ноту. Щодо подоробнь пакту безпеки обмінялися поглядами.

Забезпечу Польщі відложено.

„Газ. Варш.“ повідомляє, що Бріанови не вдалося одержати вдоволяючу відповідь у справ Польщі й Чехословаччини. Цілу справу відложено.

Німеччина домагається кольоній.

Штресман заявив, що Німеччина після вступлення до С. Народів жадає мандату над кольоніями.

Біржа.

Львів, 13. серпня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5*65 — 5*70, канад. дол. 5*40 — 5*50, чеськ. кор. 0*1533 — 0*1550, лат. 0*0233 — 0*0250, франц. франк 0*25 — 0*2550, швайц. фр. 1*02 — 1*03, англ. фунт 25*80 — 25*90.

Золото. 20 кор. 21*80 — 22*00, 20 франк. 19*80 — 20*00; 20 марк. 24*80 — 24*90; 10 руб. 27*30 — 27*40.

Срібло. Астр. кор. 0*45 — 0*4525, 5 ав. кор. 2*35 — 2*36, флорети 1*19 — 1*20, рубл. 1*88 — 1*90, рубель дрібним сріблом 0*00 — 0*00.

Штеція Краса з 1925 р. 25* — до 26* —, жито галицьке з 1925 18*50 до 19*30.

Посмертні згадки.

Дня 2. серпня н. р. померла Марія Дарин, учителька в Хороші старі. Похорони відбулися дня 4. серпня н. р.

202 1-1

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Мітнєвич.

Монастирська:
14.VIII. „Залорозжський клад“.
Бучач:
15.VIII. „Вихрест“.
16.VIII. „Залорозжський за Дунаєм“ і „Вечерини“.
17.VIII. „Гейша“.

120 9-2

Дрібні оголошення.

УЧИТЕЛЬКА дуже симпатична виїде за учителя або іншого мушину на відпавілім стазіоні, доброго хасактеву, бльоніна або шатина в віці від 35—45 літ. Листи з фотографією слати до Адміністрації „Діла“ під „Симпатія“. 193 2-2

ПРИЙМУ на стацію планочки. Фотопляни в дома. Зголошення до Адміністрації „Діла“ під „Добра опіка“. 2031-2

УНЕВАЖНЮЄТЬСЯ укладену військову книжочку. Якця Стефан, рік ур. 1897 Гірсь, пов. Стрий. 197 1-1

ІНТЕЛІГЕНТНІ учениці до 14 літ надіають приміщення в добрим харчеві чутливою опікою. Зголошення в 4-годинні 12—4, вул. Личаківська 147, І. пов. „Жінет“, фанку на ліво). 194 2-2

ПОШУКУЄТЬСЯ приміщення при розпаві для двох (2) учеників IV. і V. кл. гімн. Умови: добра опіка і здоровий харч. Зголошення на адресу: о. П. Куцава, Острів Чорн., п. Боринич. 201 1-3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

КОНКУРС.

Виділ Кружка УІП. прийме до своєї

Бурси УПТ. в Чорткові

(Вигляди) на шк. рік 1925/26 30 учеників української приватної гімназії від поміготної до V. класу. Опадути в грошах і продуктах складається кваліфікація з горн. Прохання о приїзті (і інформації) звернене до Старшини Кружка УІП. надіжить внести до 30. серпня в канцелярі гімназії (год. 10—12) на руки Ураму Бурси. — Старшина. 199 1-2

Дня 1. вересня 1925 в 11 год. перезпол. в сали „Народного Дому“ в Городені відбудуться

Звичайні Загальні Збори

Кружка УІП. в Городені зі слідуючим порядком марш: 1. Отворення зборів і вибір пресидії. 2. Відчитання протоколу. 3. Звіт устатковній Старшини. 4. Касовий звіт. 5. Звіт Контр. Ком. і улічення одобрення. 6. Реферат: Належк діяльності Кружка в 1925/26. р. 7. Вибір нової Старшини. 8. Внесення і залати членів. Городенка, дня 10. серпня 1925. Старшина Кружка УІП. Д-р С. Істеревич вр. голова. Д-р І. Велигорський вр. секр. 200 1-3

ПОЗІРІ НОВІСТЬ! Вже виїшли з друку нові українські шкільні читанки: 1. Друга читанка 2*50, Третья читанка 2*80, Четверта читанка (друкується). Всі є апробовані і багато ілюстровані. Для I. класу поручається: Першу книжечку, 2 зол. — Висилає: М. Матвійчук, Львів, Панська 17. — Просимо о задатки. 180 2-2

Чекольда
А. Пясецький
фабрика
Краків

СКЛАД МАНУФАКТУРИ

Б. ДУБОВИ

Тернопіль, вул. Міцкевича ч. 32.

поручає по фабричних цінах та найдодіх найліпших успіхів як красні так і загарнітовані товари: сукоми, блазатні і шовки, великий вибір чорних матеріалів для Всч. Дугометста, рівнож білія, хизани, хідники і фланки. Поручення з провінції виконуються негайно. 179 1-4

ПУДЕР, МИЛО І КРЕМ
Bébé -- Szofmana
Необхідні для піклування тіла немоллят. — Необхідний середній для дорослих, що мають вражину перу. Жадати в аптеках, витчачих і перфумерійних складах.
Правдиві в охоронній марною (135 а) „АЕРОПЛАН“. 2-4

СЕНЗАЦІЯ І
Виїшла саме брошура
Проф. Д-ра Михайла Лозинського
МОЄ СПІВРОБІТНИЦТВО З ПРЕЗИДЕНТОМ ПЕТРУШЕВИЧОМ.
Ціна брошури 50 грошів.
Замовляти в Адміністрації „Нового Часу“ 198
Львів, Руска 18. 1-3

„КНИГА ПСАЛЬМІВ“
переклав на українську мову свящ. д-р Ярослав Лещинський.
Ціна 2*50 зол. (враз з почт. пересилкою). Замовляти в автора: Львів, вул. К. Стеша 15. „Книга псалмів“ позинна знайтися в кожній українській хаті! — Співність, 641
наклад не великий! 7-2